

MIQUEL DURAN I LES DIADES PER LA LLENGUA

MARTÍ JANER I TORRENS

Introducció

L'objectiu de la present comunicació és donar a conèixer les diades per la llengua celebrades a la ciutat d'Inca els anys 1916 i 1917. L'impulsor d'aquestes diades fou Miquel Duran, dinamitzador cultural i periodista d'Inca. El motiu d'aquestes diades fou contrarestar els atacs contra la llengua del senador Royo Villanova.

Com a resposta es celebrà una diada a Barcelona, poc després vindrien les diades de Mallorca. Les diades d'Inca, juntament amb les altres, formen part de la resposta que donaren els sectors intel·lectuals de l'illa en solidaritat amb els companys de Barcelona.

El paper de Miquel Duran fou decisiu en l'organització de les diades. El seu tarannà laboriós, el seu caràcter fort (a vegades una mica intolerant) i el seu esperit regionalista, permeteren l'organització de les diades amb èxit. De sempre combregà amb les idees de l'«Escola Mallorquina», ideari que mantingué tota la seva vida.

La seva formació fou la d'un autodidacte, tant en el camp de les lletres com en el camp del periodisme. Fundà diversos setmanaris al llarg de la seva vida, «Esca d'Inca», «El Hogar», «La bona causa», «Ca nostra» i «La veu d'Inca», en els quals donà una visió de la realitat marcadament conservadora, amb un caire religiós proper a l'integrisme. Polemitzà agrament contra el que ell anomenava «degradació de les bones costums» i fou un enemic declarat dels sindicats socialistes, oposant-hi la doctrina social de l'església.

Fou un dels fundadors de la secció mallorquina de «Nostra Parla», el 1918, i de l'«Associació per la cultura de Mallorca», constituïda el 1923 i tolerada per la dictadura fins el 1926. El 1930 l'«Associació» reprenia la seva activitat i es fundava el «Centre Autonomista», del qual Duran fou membre.

La formació lingüística de Duran fou la pròpia d'un autodidacte, hagué de superar els entrebancs d'una formació acadèmica deficient, lògica provinent d'una família sense gaires recursos econòmics. Els seus primers escrits coincideixen amb la reforma lingüística fabriana, on s'hi revela mancat dels coneixements filològics i gramaticals necessaris. Aïllat dins Inca, assimilà el que li fou possible de les noves directrius. Millorà de cada vegada més, així i tot se li poden notar fluctuacions no sempre satisfactòriament explicables.

La vessant social de la seva obra es concretà en la fundació el 1910 del «Cercle d'Obrers Catòlics d'Inca», institució guiada pel catolicisme social de l'església i contraposada als neixents sindicats d'ideologia socialista i narquista.

Acceptà el nou règim republicà (1931), sense participar-hi. No obstant, continuà sostenint velles amistats amb alguns militants republicans de Ciutat, com eren Emili Darder i Francesc de Sales Aguiló. Rebé calurosament la visita de Nicolau d'Oliver, ministre republicà d'Economia durant la seva estada a Inca, malgrat els recels de certs sectors inquers.

Poc abans de l'esclat de la guerra, signà el famós «Manifest», el qual havia de dur tants de maldecaps als seus signataris. Duran a diferència d'altres no fou molestat. Morí a Inca el 1953.

El context político-cultural a Mallorca

L'ambient literari i cultural de la Mallorca de finals de segle es veié profundament alterat per tot un conjunt de fets que el trasbalsaren. El 1890, el diari «L'Almudaina» de la mà de Miquèl dels Sants Oliver inicia la seva Campanya per Mallorca on denuncia les mancances de la nostra renaixença i esperona els sectors més compromesos amb els ideals del regionalisme.

D'aquesta època és el seu primer intent de teorització del nacionalisme a Mallorca. En el seu Llibre «LA qüestió regional» fa tot un seguit de reflexions sobre les causes d'endarreriment de Mallorca, denuncia les mancances de la renaixença i la seva manca de compromís social. M.S. Oliver veu en el regionalisme l'única sortida que té Mallorca de l'estat d'endarreriment en què es troba. Per un costat denuncia l'estat brobònic centralitzador, causant de la provicianització del nostre poble, per un altre fa tot un seguit de propostes regeneracionistes, posant els interessos de mallorca per damunt de tot, desenvolupant els nous sectors econòmics i autocentrant culturalment el nostre país, situant la nostra llengua en el lloc que li pertoca.

Poc després se crea el «Centre Regionalista de mallorca», el qual serà el primer intent de nacionalisme polític seriós.

És en aquest context que neix l'anomenada «Escola Mallorquina» terme que designa el corrent literari i estètic sorgit a Mallorca a principis de segle. El Modernisme i el Noucentisme tingueren una incidència mínima a les illes, bàsicament perquè els seus postulats no s'avenien amb les estructures econòmiques i polítiques del país.

La Renaixença a mallorca fou víctima d'ella mateixa, dels seus objectius poc clars, els dubtes a l'hora d'utilitzar la llengua i el seu poc arrelament social foren les causes del seu posterior fracàs. No per això deixà de tenir diverses de les millors poesies de la renaixença catalana.

El catalanisme al Principat es presenta com un moviment triomfant, després de l'afer del tancament de caixes i l'èxit a les eleccions municipals de 1902. La creació de la Mancomunitat presidida per Prat de la Riba és el punt de partida d'una tasca de nacionalització del país, en tots els aspectes. Catalunya és una zona amb un procés d'industrialització vertiginós, ben aviat sorgirà un proletariat de clara tendència socialista i anarquista. Per la seva part la burgesia s'erigirà en el nou àrbitre de la situació.

A Mallorca res de tot això passa, les seves estructures sòcio-econòmiques es troben dominades pel caciquisme i les seves classes dirigents immerses en un procés de castellanització. L'estat centralista és tremendament ineficient a Mallorca, ho controla quasi tot, enviant-hi governadors sense cap coneixença del país.

Els partits maurista, datista i liberal es reaprtien el poder seguint els esquemes de la restauració, torns en el poder sense gaire estridència. Per la seva banda els altres partits tenien poca força: republicans, republicans federals, socialistes, carlins etc...

Els corrents estètics modernistes i noucentistes fracassaren a Mallorca, gairebé només podem anomenar el nom de gabriel Alomar. Bàsicament perquè els seus postulats no s'adeien amb el públic al qual s'adreçaven.

En canvi l'«Escola Mallorquina» si que s'adeia amb els gustos d'una societat tradicional, poc avesada als canvis i desitjosa d'una poesia amb referents culturals propis. En el camp de la narrativa podem citar els noms de Llorenç Riber, Salvador Galmés i Joan Rosselló de Son Fortesa.

En el camp de la poesia podem citar Miquel Costa i Llobera, Maria Antònia Salvà, Joan Alcover i Miquel Ferrà entre d'altres.

El 1898 el bisbe Campins pren possessió del seu càrrec, introduint nous aires al seminari. Fa un nou pla d'estudis on l'estudi de la llengua i la història de Mallorca hi tenen un paper important. És en aquest cau on Mossèn Alcover comença a

desenvolupar la seva tasca de lexicògraf. La seva Lletra de convit adreçada a tots els entusiastes de la nostra llengua de tots els racons del domini lingüístic és l'inici d'una tasca en favor de la nostra llengua. El seu somni de veure un diccionari històric i dialectal en totes les seves variants no el veié en vida, només la publicació dels dos primers volums.

Fou un incasable lluitador de la nostra llengua, organitzant xerrades i conferències. Excursionista infatigable recorregué tots els punts del domini lingüístic per tal de recabar tot el material necessari per a la seva caleixera.

Miquel Duran i Saurina és doncs un membre més d'aquest grup. Podem identificar-lo amb el sector més conservador de l'Escola mallorquina. Home profundament religiós, dedicà gran part de la seva vida a aquest ideal. Les seves conviccions religioses anàven de la mà dels seus sentiments nacionalistes, seguidor del Bisbe de Vic, Torres i Bages i de la seva obra «la tradició catalana».

Les diades per la llengua a Inca : 1916 i 1917

El diputat conservador Antonio Royo Villanova formulà el novembre de 1915 una pregunta al govern conservador de Dato sobre « la práctica abusiva de la Diputación de Barcelona de redactar en catalán los expedientes administrativos de carácter oficial ». Tot va sorgir quan un ciutadà de Barcelona va presentar un recurs contenciós administratiu davant l'Audiència contra la Diputació de Barcelona i. un cop obert el procediment, l'advocat de l'Estat, fiscal del contenciós, es negà a tramitar-ho amb aquesta excusa:» Este expediente está escrito en su mayor parte en catalán y, por consiguiente, como no creo que tenga obligación ni de conocerlo, ni de dar carácter oficial ante los tribunales de justicia a un idioma que no es el castellano, yo fiscal, no contesto a la demanda «.

A tot això Royo Villanova digué «El fiscal Abogado del Estado, creo que cumplió con su deber; realmente nunca podía llevar con más dignidad el título de abogado del estado que al encontrarse con ataque tan grave al idioma nacional, defendiendo, no solamente el idioma, sino el patrimonio espiritual de la raza «.

Continua « que si se hubiera tratado, por ejemplo, de un aldeano, de un montañés de Cataluña como el protagonista de « Tierra Baja « de Ángel Guimerá, que verdaderamente no hubiera conocido el castellano y se hubiera dirigido al gobernador (...) se le hubiera concedido porque se veía que se hacía sin intención d molestar ni de agraviar al Estado, contra lo que protesto es contra la tendencia de escribir en catalán los expedientes conociendo el castellano los que lo forman y coincidiendo con un predominio en la

Diputación que se personifica en el ilustre presidente de la misma «.

El discurs complet de Royo Villanova conté encara sentències prou sucoses com «se quiere molestar agraviando al idioma castellano» i « Jamás, jamás transigiré con que Catalunya sea una nación «.

Aquests fets ben aviat arribaren a l'oïda dels sectors catalanistes del Principat i de les Illes. Se celebrà primer una Diada per la llengua a Basrcelona i després una altra a Mallorca, concretament el primer de gener de 1916.

Ara bé, durant la celebració d'aquesta primera diada, succeí un fet igualment alarmant, el cinc de gener la « Real ACademia de la Lengua Española », presidida per Antoni Maura i muntaner s'adreçà al govern liberal de Romanones demanant-li que se complís sense excuses la Llei Moyano i d'altres disposicions referides a l'estudi del castellà.

« La Real Academia Española, encargada de difundir el idioma nacional y de velar por su conservación y pureza, sabe que en muchos lugares de esta Monarquía no se cumplen los preceptos legales a ello atinentes, que son los medios más eficaces para lograr aquellos fines de interés patrio». Així decideixen « sin contemplaciones ni disculpa de ningún género, que no puede haberlas, vigilen y hagan que se cumpla los referidos preceptos legales, único medio de fomentar y unificar el provechoso cultivo de nuestro idioma castellano».

Aquests fets indignaren encara més els sectors compromesos de la nostra societat, és multiplicaren els comunicats, les conferències i els mitings.

Com es desenvolupà la Diada per la llengua a Inca?

Amb data d'u de gener de 1916 la « Veu d'Inca», número 53, reproduïx un article de Josep Puig i Cadafalch publicat a la « Veu de Catalunya» amb data de 23 de novembre. L'article duu per nom La qüestió de la llengua. Vegem-ne un petit extracte:

« Que diable li importa a un poble que ha dut sa parla a tota l'Amèrica, que per medi dels jueus l'ha duta a Orient, que aquí en aquest racó del Mediterrani, des de les fronteres de Salses fins a Elx, restin uns milions de parlants de català?... Hi ha en això un fenomen psicològic complicat: li costa al castellà comprendre la vida en comú amb qui parla diferent; com li costa el comprendre que es parlin diferents llenguatges. Li costarà, sobretot, sentir que el dret al llenguatge és un dels drets de l'home oblidats dels revolucionaris arcaics, però que figura en la trilogia del dret nou dels pobles que nebulós va formant-se entre les hecatombes de la guerra. Sovint arriben a la taula meva aqueixos documents del progrés que, malgrat ella fa la

conciència de l'Europa. I en aquests documents, on abans es parlava sols de la trilogia de l'home del segle XVIII, ara al costat de la igualtat civil i de la llibertat religiosa hi figura el lliure ús de la llengua. Això a Madrid ho ignoren i fins i d'aquí anys no ho sabrà el senyor Royo Villanova ni els liberals espanyols, encara enamorats d'aquells deliciosos temps del general Espartero «.

En el mateix número s'hi troba l'article « Diada de la llengua catalana».

« La festa de la llengua pàtria, que'l dia de cap d'any es celebrà amb tant d'entusiasme a tots els drets de Catalunya, a Mallorca també ha trobat devots entusiastes. Per col·laborar a la gran manifestació de la llengua, d'una manera eficaç, s'ha redactat una adhesió que encapsalen personalitats de gran relleu social i literari del regionalisme mallorquí.

An aquesta redacció tenim fulles d'aquesta adhesió per unir el volum que s'en farà. Nostros amics, que senten amor per la nostra benivolguda llengua, és de creure, que tots voldran posar la seva firma baix tan hermós document, que perque s'en puguen fer càrreg nostros llegidors, el trasladam a nostres columnes a continuació:

PER LA DIGNITAT DE LA LLENGUA

Els qui sotscriuen conscients de que la llengua propia forma part integrant del nostre ésser individual i col·lectiu, lo meteix que'l nostre pensament, la nostra carn i la nostra sang ens adherim amb totes les nostres energies a les conclusions de l'assemblea del « Centre autonomista de dependents del comerç i de la indústria » de Barcelona, i delegam la nostra representació en el Comitè Executiu de la Diada de la llengua catalana per que empri els mitjans que trobarà més convenients i necessaris per tal que la nostra llengua gaudezca dels meteixos drets i honraments oficials que les dels naturals de les Castilles, Aragó, Andalusia i Extremadura.

VEL·LADA DE LA VEU D'INCA

A més de les llistes d'adhesió a la Diada de la llengua catalana que's va'n omplint-se an-aquesta Redacció, La Veu D'Inca, com saben nostros llegidors, organisa una vel.lada pel dia de cap d'any a vespre, an el Círcol d'Obrers catòlics.

Parlaran en ella els oradors següents: N'Andreu Caimari, Mossèn Joseph Aguiló i En Lluís Estelrich, redactor en cap de la Vanguardia Balear.

Recitaran poesies elussives a l'acte: Bartomeu Caimari del Dr Costa. En Jaume Estrany D'en Terenci Thos, en Josep Oliver de D maria A. Salvà (inèdita) i n'Antoni Adrover de Marcelina Moragues (inèdita).

Se cantarn cançons catalanes, prenguent-hi part l'Escolania Seràfica i altres elements filarmònics d'aquesta ciutat. El repertori serà el següent: Patria (Maria Sabater) Canigó (Casadevall) Emigrant (Morera) Follies (Garcia Robles) i Arre Moreú (Ventura).

Tots els nostros amics i subscriptors d'Inca i de fora tendran entrada lliure an aquesta festa, i la redacció de la Veu tindrà a gran honra la seva presència».

Força interessant és l'article signat per Miquel Duran i que duu per títol «Diada de la llengua». En aquest article Duran fa un cronicó del que ha estat la diada a Inca, les seves impressions, així com l'exemple d'aquesta.

« Amb solemnitat extraordinària hem celebrat la Diada de la llengua catalana, organitzada per la Redacció de la VEU D'INCA. La realitat de la festa ha superat a les més afalagadores esperances. No hu creuran els amics de fora, que antany encenien fogarons an als cims de les nostres muntanyes per emblemà el regionalisme mallorquí.

No creuran amb los entusiasmes i aplaudiments d'un públic que se identificava amb les filigranes llengüístiques d'uns oradors, joves sí, però que desentranyaven tot el nirvi de matèries bellament tractades per ells i que per la seva tessi són mirades amb certa prevenció...Efectivament, allò no pareixia un acte celebrat a Mallorca i menys a Inca. Dins la meteixa Barcelona no hauria estat nota discordant nostra patriòtica festa. No recordam cosa igual; ni an els Jocs Florals mallorquins hem vists honraments tant encobeïdors i entusiastes per la parla i literatura catalanes. No, no hi hauria fet mal paper mossèn Aguiló amb lo seu discurs sobre la raó de esser del regionalisme de Catalunya, social, literari, científic i artístic, que tendeix al millor perfeccionament de les coses que l'integren...

Mirau que'm digué una persona de regoneguda cultura: Jo crec que voltros, regionalistes, estau xiflats per vostra idea. Més és cert que aquests joves caven fondo i que mos han dites unes coses tant noves i belles que un no's pot sustreure a la seva lògica poderosa...

Noltros en quedàrem satisfets de la Diada de la llengua catalana a Inca. Somiam un regionalisme catòlic i tot lo que mos rodetjava feia cara d'esser-ho. Un jove sacerdot que'n parla encorejament; uns joves d'estudi i uns religiosos que hi prestaven son concurs; un públic que conserva les tradicions i les usances de l'avior, de ca nostra, dins una casa social catòlica: tot això alegrava nostro esperit i lo trasportava amb les emocions més pures, tantes voltes amargat per corrents, vengudes de fora casa, que volen empeltar a nostro poble el virus d'un exotisme mal-sà que fan els homes febles i d'una impersonalitat que fa plorera...».

Aquesta diada tengué una tracendència minsa en les publicacions periòdiques de l'illa. «La Veu de Mallorca « en la seva segona època encara no havia aparegut. De fet, el títol d'aquesta publicació ens recorda « La Veu de Catalunya « publicació que servirà de fanal a ambdues publicacions, la d'Inca i la de Palma. Vegem com reflectí la premsa de ciutat aquest esdeveniment.

La Almudaina 2/1 / 1916

Diada de la lengua catalana

« Anoche debió de celebrarse en el círculo de Obreros una velada literario-musical organizada por la Veu d'Inca para honrar la lengua catalana. He aquí el programa de la velada:

-Oradors- n'Andreu Caimari, mossèn Aguiló, en Joan Estelrich. en tribut a la literatura popular una rondaya d'en Jordi des Racó, llegida er Marian Aguiló.

-Poesies- En Bartomeu Caimari, en Jaume Estrany, en Josep Oliver, en Bartomeu Cantallops, en Pere Riber i n'Andreu Adrover.

-Cançons catalanes- Patria, Canigó, Emigrant, Follies, Are moreu.

La última Hora 3/1/1916

Desde Barcelona la « Diada de la lengua catalana»

Las conclusiones que en el mitin con motivo de la Diada de la lengua catalana se acordaron y se elevaron al Ayuntamiento y a los poderes públicos son:

Uso obligatorio del catalán en las escuelas de Cataluña. Creación de cátedras de lengua y literatura catalanas. Conocimiento del catalán por los empleados públicos.

En dicho mitin que como todos los demás actos de la diada, fue un desagratio por el discurso del sr Royo Villanueva en el Senado, hablaron el dramaturgo don Ignacio Iglesias, el señor Folguera y Duran y don José Franquesa, diputados, los señores Garriga y Massó, don Pedro Corominas y el senador Sr Rahola.

Todos ellos enaltieron a la lengua catalana y pidieron el reconocimiento del derecho a usarla en los actos públicos y privados.

La segona « Diada per la llengua « tengué lloc amb data d'u de gener de 1917, un any després de la primera. Aquesta segona edició tengué un caràcter més massiu, es dóna la xifra de dos mil assistents. El setmanari « LA Veu de Mallorca « en feia la següent ressenya:

« Amb un èxit clamorós i amb un entusiasme patriòtic poques vegades assolit, se va celebrar dilluns passat, dia de Cap d'any, a Inca la Diada de la llengua catalana.

Mallorca entera, representada pels seus literats més insignes vivents, hi prengué part, retent així homenatge fervorós al nostre verb, en el qual palpita l'esperit irreductible de la nostra raça.

La festa va tenir lloc en el grandió Teatre Nou d'Inca i se suposa que hi assistiren unes mil trescentes persones.

En el tren ràpid de les 2:40 se traslladaren a Inca, amb les comissions de Sóller i Lluçmajor, els nostres amics: A.M: Alcover, el mestre en Gai Saber D. Joan Alcover, en Bartomeu Ferrà (parè), en Miquel Ferrà, en Joan Estelrich, en Miquel Fortesa, en Francesc Muntaner, en Bartomeu Ferrà...

El Teatre Nou oferia un brillantíssim aspecte. Hi havia una nombrosa concurrència femenina. Hi verem representacions de molts de pobles i recordam haver vist entre elles en Joan Rosselló de son Fortesa, en Damià Contestí, president de « Saba Marinenca «...

Presidia l'acte l'honorable senyor en Domenec Alzina, batle de la ciutat d'Inca, qui tenia a la seva dreta a l'insigne folklorista i filolec Mn Antoni Maria Alcover, al venerable sainetista popular i poeta Bartomeu Ferrà, en Miquel Ferrà i en Joan Estelrich prou conegut pels seus escrits i propagandes...

Oberta la festa pel senyor president, foren llegides les adhesions, entre les quals és de remarcar una molt afectuosa del mestre en Gai Saber Mn Miquel Costa i Llobera, que'l públic rebé amb forts aplaudiments.

En Miquel Duran, a l'abnegació i a la ferma voluntat del qual es deu l'èxit de la Diada, exposa molt emocionat l'objecte de la festa i saluda, en nom del poble d'Inca a les personalitats que hi assistien. Fou molt aplaudit. El programa es desenrotllà normalment.

L'entussiaсте jove Bartomeu Caimari llegí «LA Sardana « del gran Maragall. En Jaume Estrany, un altre dels joves capdevaners d'Inca, llegí un treball on adduí gran nombre de cites i documents de grans escriptors en pro de l'us del propi llenguatge.

En Pere Riber recità una delicada poesia original titulada « Flors boscanes «, en Guillem Colom el seus versos permiats « Fe, Patria, Amor «. Tots ells foren aplaudits.

Mn. Josep Aguiló, il·lustrat col·laborador de la « Veu d'Inca «, llegí un notablíssim treball a l'aor i enaltiment de la llengua catalana, que va ésser molt ben rebut de la concurrència.

En Miquel Fortesa i en Bartomeu Cantallops ens oferiren les delícies de sengles composicions originals, escoltades relligiosament i aplaudides pel públic.

En Joan Estelrich pronuncià una magnífica oració, glosant el fet d'esser Inca el cor geogràfic de Mallorca, lloant l'obra que hi realisen els organitzadors de la festa, presentant els títols novells de noblesa i vitalitat literària de la llengua nostra i fent una crida als mallorquins per a que's dignifiquin dignificant i polint el llenguatge. Fou diverses vegades interromput pels aplaudiments i ovacions al final.

La peroració interesantíssima i plena d'idealitat de en Miquel Ferrà, demanant per la nostra llengua tot quant puga ornarla d'un prestigi, tots els atributs de la sobirania i entenent que contentarse amb manco seria pobresa d'esperit, fou també beníssimament rebuda.

El mestre en Gai Saber, Joan Alcover, recità meravellosament els versos alats i harmoniosos de sa superba poesia « La Serra «. Rebé molts aplaudiments. L'ovació tributada al nostre poeta príncep durà llarga estona.

El parlament final de Mn. Alcover fóra molt difícil de resumir donada la seva extensió. De la manera clara i llampant que li és peculiar exposà els drets del nostre idioma a ésser respectat per tothom, s'extengué en planeres consideracions filosòfiques i matisà son discurs d'agudeses al combatre els errors dels inímic de la nostra espiritualitat. Es excusa dir que no mancaren tampoc els aplaudiments del públic que escoltava, molt interessat, la conferència.

Entre número i número el Chor del Círcol d'obriers catòlics cantà amb molta afinació les sentidíssimes caçons: Patria, Follies, L'emigrant, El rossinyol i per acabament, la sardana El taper.

La festa es va cloure amb el mateix entusiasme amb que s'havia oberta. Tots es donaven mutues enhorabones per l'èxit conquerit.

Molts dels nostres amics tornaren a Ciutat amb els trens que arriben ací a les vuit del vespre.

Aquesta diada tengué una participació i un èxit molt superior a la seva primera convocatòria. L'article aparegut a la premsa local i illenca relatiu a la diada foren nombrosos.

Citar només a títol d'exemple els articles de Josep Aguiló « Diada de la llengua. Impressió » i « Recull de la diada catalana », publicats a « Veu d'Inca » el mes de gener de 1917.

La premsa de Ciutat reflectí l'esdeveniment de manera desigual, en tot cas el ressò que tingué fou reduït.

La Almudaina 1/ 1 /1917

Diada de la llengua catalana

Hoy a las cuatro de la tarde se celebrará en el teatro principal de la ciudad de Inca la « Diada de la llengua catalana », organizada junto con otras personas, por la redacción de nuestro colega « La Veu d'Inca ».

Tomaran parte en dicho acto de homenaje a la lengua catalana el MI señor don Antonio María Alcover, don Miguel Ferrà, don Juan Estelrich, don Andrés Caimari, don Miguel Duran, director de dicho periódico y otras personas.

También tomaran parte el coro del « Círculo de Obreros Católicos » de aquella ciudad que cantará las canciones « Patria », « Follies », « L'emigrant », « Taper » y otras.

El Correo de Mallorca 1/ 1 / 1917

Diada de la llengua catalana

Esta tarde, a las cuatro, se celebrará, en el teatro de Inca la fiesta de la « Diada de la llengua catalana ». Tomarán parte en ella distintas personalidades de Palma,

Inca, Sóller, Alaró y Campanet. Además, el Orfeón del Círculo de Obreros Católicos interpretará algunos trabajos. Hemos sido invitados al acto, atención que agradecemos.

Aquestes dues convocatòries no haguessin estat possible sense la intervenció de Miquel Duran en l'organització. Duran era un home molt catòlic on la religió i l'ordre establert ho significaven tot. La fundació del « Cercle d'Obrers Catòlics » i de «L'Harpa » representen la seva voluntat de fer front a les idees socialistes en el món obrer. Per una altra part lloar Déu nostre senyor a través de la música. La llengua formava part d'aquest ordre, d'aquestes tradicions que s'han de conservar. Per aquest motiu combregava amb les idees de Torres i Bages, representades a través del seu llibre « La Tradició Catalana ».

Quan esclatà el moviment feixista del 18 de juliol de 1936, tal vegada hi tenia una certa afinitat ideològica, més que res pel seu caire religiós. El que no compartia era el seu caràcter violent, intransigent, anihilador de la nostra llengua i cultura. No debades signà el famós manifest de resposta als catalans.

Joan Estelrich, a la seva « Crònica política i cultural de l'any 1917 » publicada a la « Veu de Mallorca » dóna compte d'aquesta diada i el que ha suposat pel poble de Mallorca. la seva reflexió és optimista, ja que considera que el poble mallorquí ha sortit de l'estat aletargat en el qual es trobava. Fa tot un seguit de consideracions entorn del regionalisme i el seu paper modernitzador de la societat.

És interessant de revisar la premsa a nivell estatal i veure si aquest moviment tengué cap efecte. Amb data de set de gener de 1918 el diari madrileny « El Heraldo de Madrid » publicava un article « La semilla separatista », el qual fou reproduït per « La Almudaina » tres dies després on tracta la renaixença de la cultura catalana a mallorca, sempre des d'un caire despectiu, alertant sobre el perill que pateixen les illes de contaminar-se d'un virus separatista.

CONCLUSIONS

Podem concloure que la celebració d'aquestes diades fou un èxit rotund, celebrades en un clima hostil envers el fet nacional, gràcies a l'esforç d'un petit grup d'intel.lectuals que hagueren de lluitar contra la indiferència d'unes masses analfabetes i l'oposició d'uns sectors dirigents castellanitzats i hostils a qualsevol proposta nacionalista..

La manca de mitjans i el desinterès del poble féu fracassar els projectes d'aquest grup d'intel.lectuals, el qual desaparegué amb la guerra civil, prenent el llarg camí de l'exili en uns casos o bé la persecució i la indiferència.

BIBLIOGRAFIA

« Els partits polítics davant el caciquisme i la qüestió nacional a Mallorca ». Isabel Penyarrubia i Marquès. Biblioteca Abat oliva, 105. Barcelona 1991.

«El mallorquinisme polític « volums I i II. Gregori Mir. Col.lecció « Els treballs i els dies ». Editorial Moll 1990.

« La persecució política de la llengua catalana « de Francesc Ferrer i Gironès. Edicions 62, Barcelona 1995.

« La llengua catalana a mallorca 1229-1986 ». Joan Miralles i Montserrat. Àrea setena « Història de la llengua catalana « del « Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana ». València 1989.

«La Veu d'Inca ». Inca 1915-1918.

«LA veu de mallorca ». Segona època, Palma 1917.